

Sekretariatet
Daniel Nilsson
daniel.l.nilsson@regionjh.se

Hälso- och sjukvårdsnämnden
HSN/936/2024
2024-05-23

Planerade avsteg från skärpta dygnsviloregler

Ärendebeskrivning

EU:s arbetsdirektiv började gälla för mer än 15 år sedan. Efter en anmälan från en privatperson fann EU-kommissionen att kollektivtalen inom den svenska kommun- och regionsektorn inte lever upp till direktivet. Arbetsmarknadens parter har därför förhandlat om förändringar i Allmänna bestämmelser. Förändringarna innebär förtydliganden om rätten till 11 timmars dygnsvila samt att perioder av arbete och vila ska alterneras. I praktiken innebär detta att ett arbetspass inte kan vara längre än 13 timmar. Vid jour och beredskap finns kompletterande regler. De framförhandlade förändringarna i kollektivavtalet gäller från och med 1 oktober 2023. Förändringarna är normativa, vilket innebär att det inte går att göra lokala avvikelser.

En tilläggsöverenskommelse om dispensförfarande gäller från 1 februari 2024. Tilläggsöverenskommelsen innebär att det finns möjlighet att ansöka om dispens för att överstiga 20 timmars arbetstid vid behov. Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour i vissa fall kan vara upp till 24 timmar

Möjligheten att göra undantag är dock mycket restriktiv och kan bara bli aktuell i verksamheter som har uppdrag att skydda liv, hälsa och säkerhet. Varje undantag förutsätter dessutom att det inte är möjligt att klara bemanningen på annat sätt. För att skydda medarbetare som får förkortad dygnsvila införs också regler om hur kompensering av vila ska förläggas.

En ansökan om avsteg från dygnsviloreglerna förutsätter att villkoren enligt AB § 13 mom 5. eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB är uppfyllda. Det förutsätter att:

- arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten på annat sätt,
- det gäller verksamhet och uppgifter inom området liv, hälsa och säkerhet som inte kan anstå till annat tillfälle,
- arbetsgivaren i det enskilda fallet gjort en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen,
- arbetsgivaren genomfört förhandling enligt MBL med berörda fackliga organisationer som fått ta del av underlag för arbetsgivarens bedömning,
- beslut fattats av arbetsgivarens högsta ledning inom organisationen och tillställs Centrala parter arbetsstidsnämnd för beslut,
- arbetsgivaren, inför beslut i centrala parter arbetsstidsnämnd, kan redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att arbetstid enligt kollektivavtal ska kunna förläggas och varför det inte varit möjligt.
- Centrala parter arbetsstidsnämnd fattat beslut om att medge dispens

Region Jämtland Härjedalen har hittills under 2024 ansökt om tre dispenser gällande avsteg från dygnsviloreglerna för ambulansverksamheten i Härjedalen och Strömsund men även för Regionens ambulanshelikopterverksamhet. Dessa ärenden har överlämnats till Centrala parters arbetstidsnämnd för slutligt beslut men ärendena har till dagens datum inte blivit behandlande.

Läget inom hälso- och sjukvården idag är kritiskt. De snävare dygnsviloreglerna som trätt i kraft gör att Regionen för närvarande har stora problem att bemanna främst dygnet runt-verksamheter att räkna för schemaläggning under sommaren och de stundande semestertiderna. Samtliga regioner i landet har gått in i ett nytt nationellt avtal gällande avrop som medfört en annan praktisk hantering och också ett minskat antal avrop inför sommaren vilket lett till en osäkrare bemanning. Utöver detta påverkar även den rådande konflikten mellan arbetsgivarparten SKR och Vårdförbundet vilket innebär en övertids-, mertids- och nyanställningsblockad som i nuläget innefattar sjuksköterskor, röntgensjuksköterskor biomedicinska analytiker samt barnmorskor.

För att kunna bedriva en patientsäker hälso- och sjukvård, och då främst den akutvård som avses i Regionens dispensansökningar behöver aktuella verksamheter redan nu fortsätta sin sommarplanering med att fastställa schema och säkerställa att erforderliga personella resurser kan allokeras. Detta trots att inte något slutligt beslut är fattat i Centrala parters arbetstidsnämnd gällande de inlämnade dispensansökningarna. Regionen gör bedömningen att de ovan nämnda verksamheternas planering måste utgå från ett bifallande från Centrala parters arbetstidsnämnd men att man oaktat utfallet måste fastställa schemaläggningen för att kunna ha en fungerande verksamhet.

Konsekvenser

Det hålls för troligt att Centrala parters arbetstidsnämnd kommer att bifalla Region Jämtland Härjedalens dispensansökningar. I den händelse att ansökningarna inte bifalls kommer Regionen genom nedanstående beslut att aktivt bryta mot de gällande dygnsviloreglerna vilket innebär ett kollektivavtalsbrott. Arbetsmiljöverket är tillsynsmyndighet för arbetstidsreglerna och torde kunna utdöma vite mot ansvarig nämnd.

Regiondirektörens förslag

Föreslagen schemaläggning för ambulansverksamheten i Härjedalen, ambulansverksamheten i Strömsund och ambulanshelikopterverksamheten får fastställas och verkställas omgående i väntan på beslut av Centrala parters arbetstidsnämnd.

I tjänsten

Sara Lewerentz
Regiondirektör

Anna Granevärn
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Utdrag till

Hälso- och sjukvårdsdirektör, HR-direktör